

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Archeologisch vooronderzoek Pannestraat (Veurne)

Rapport 30

Ruben Willaert bvba

Bloemisterijstraat 6

B-8340 Sijsele

T 0032 50 36 28 20

F 0032 50 50 00 19

info@rubenwillaert.be

www.rubenwillaert.be

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: Tom Boncquet

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Kurt Vandaele bvba

D/2013/12.814/1

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, 2013

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	6
1.1. Kader	6
1.2. Onderzoekopzet en uitgangspunten	6
1.3. Ruimtelijke situering	7
1.4. Historische omkadering.....	7
1.5. Archeologische verwachting	9
2. Methode	10
2.1. Technische bepalingen	10
2.2. Aanleg en documentatie van het opgravingsvlak	10
3. Resultaten	11
3.1. Stratigrafie.....	11
3.2. Bakstenen structuren	13
3.3. Sporen	15
3.4. Aardewerk	16
4. Conclusies en aanbevelingen	17
4.1. Conclusies.....	17
4.2. Aanbevelingen.....	17
5. Bibliografie	18
6. Bijlagen	19
6.1. Bijlage 1 – Opgravingsplan	19
6.2. Bijlage 2 – Boorstaten	20
6.3. Bijlage 3 – Aardewerklijst	21
6.4. Bijlage 4 – Westprofiel	22

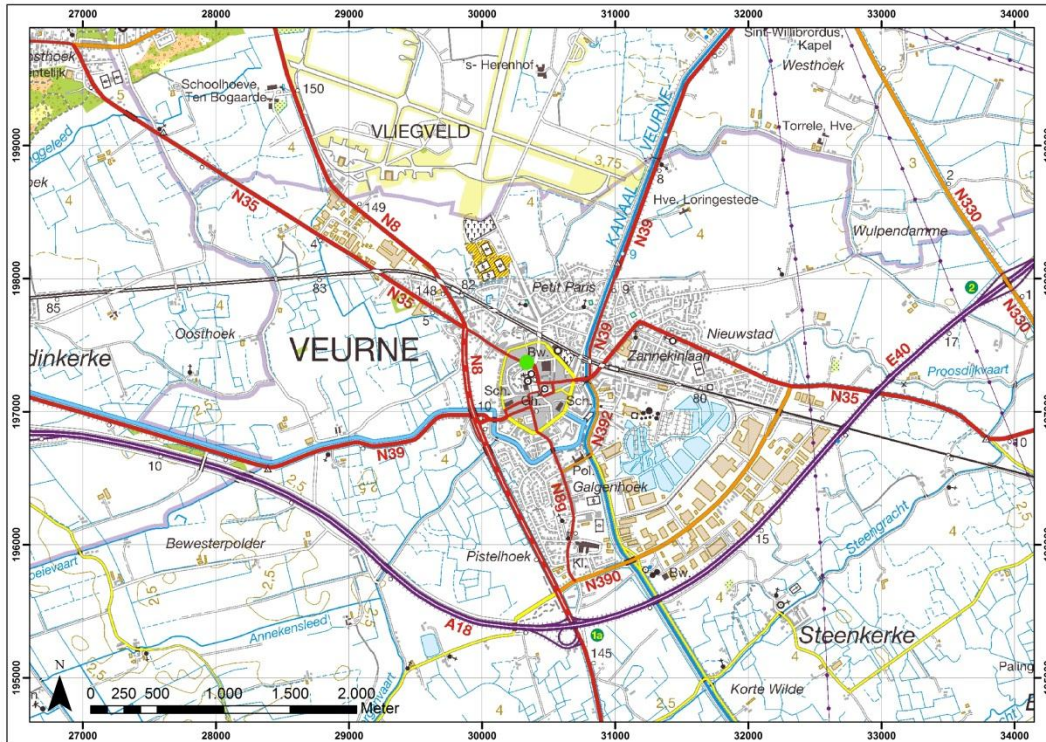

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

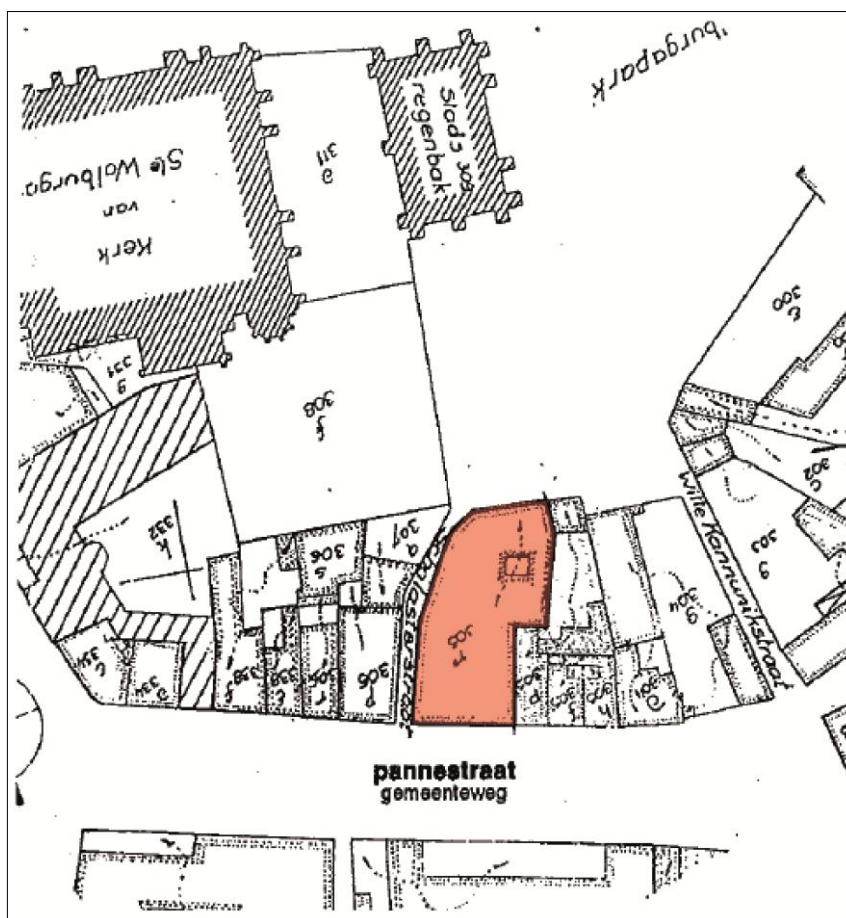

Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Veurne
Kadastrale gegevens:	305R (Afd. Veurne 1, Sectie A)
Opdrachtgever:	Kurt Vandaele bvba
Projectverantwoordelijke: (vergunninghouder):	Tom Boncquet Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: info@rubenwillaert.be
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan ½ bus 92 8200 Brugge T: 050/ 24 81 80 E: sam.dedecker@rwo.vlaanderen.be
Metaaldetectie:	T. Boncquet
Nr. opgravingsvergunning:	2012/505
Nr. vergunning metaaldetectie	2012/505(2)
Projectcode:	VEU-PA-12
Uitvoering van het veldwerk:	17/12/2012 – 18/12/2012
Beheer en plaats documentatie:	OE depot Zarren
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	OE depot Zarren
Opp. Projectgebied:	464m ²
Opp. Onderzocht gebied:	79,5m ²
Lambertcoördinaten projectgebied (Lambert72):	30327,67 – 197362,85 (NW) 30341,28 – 197359,00 (NO) 30326,59 – 197331,40 (ZO) 30315,98 – 197332,15 (ZW)

Figuur 1. Projectlocatie (groen), aangeduid op de topografische kaart (dov.vlaanderen.be)

Figuur 2. Projectlocatie, aangeduid op de kadasterkaart (met dank aan Kurt Vandaele bvba)

1. INLEIDING

1.1. KADER

Kurt Vandaele bvba plant de verbouwing van een naoorlogs bioscoopcomplex tot appartementen te Veurne (prov. West-Vlaanderen), op een perceel gelegen langs de Pannestraat (fig. 1-2). Het bestaande gebouw wordt grotendeels gesloopt; nadien wordt een palenfundering gerealiseerd en wordt een nieuw gebouw opgetrokken.

Omdat de nieuwbouw eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in de ondergrond van de planlocatie zou aantasten, is door het agentschap Onroerend Erfgoed (OE) van de Vlaamse Overheid aanbevolen om op deze locatie een archeologische terreininventarisatie door middel van een proefsleuf uit te voeren.

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba, in opdracht van Kurt Vandaele bvba. Het terreinwerk is uitgevoerd op 17 en 18 december 2012. Uitwerking en rapportage van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd tussen 8 en 22 januari 2013.

De terreininventarisatie en de uitwerking van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd door T. Boncquet (archeoloog en projectverantwoordelijke), Th. Pieters (archeoloog) en A. De Roek (archeoloog). Het kraanwerk is uitgevoerd door De Brabandere nv.

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

Doel van een archeologische terreininventarisatie is het maken van een archeologische evaluatie van de projectlocatie, m.a.w. inzicht krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein.

Uitgangspunten voor het onderzoek vormden de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor uitvoering van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem (2012/505).

In de bijzondere voorwaarden werden volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Is er sprake van een gracht die te linken is aan de middeleeuwse ringwalburg? Zo ja, hoe is deze gracht opgebouwd en wat is het archeologisch potentieel van de grachtvulling?
- Werden archeologische sporen aangetroffen, andere dan de ringwalgracht, die te linken zijn aan de ringwalburg? Zijn er bijvoorbeeld indicaties van aarden wallen, palissades, ...?
- Zijn er dateringselementen aangetroffen die aansluiten bij de vooropgestelde datering van de ringwalburg?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig die refereren naar het latere gebruik van de site als grafelijk domein, zoals omheiningen of constructies?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig die wijzen op burgerlijke sporen (nederzettingssporen, woningen, erven, bestrating, ...)? Wanneer dateren deze sporen en wat is de link tussen de burgerlijke sporen en het grafelijk domein?

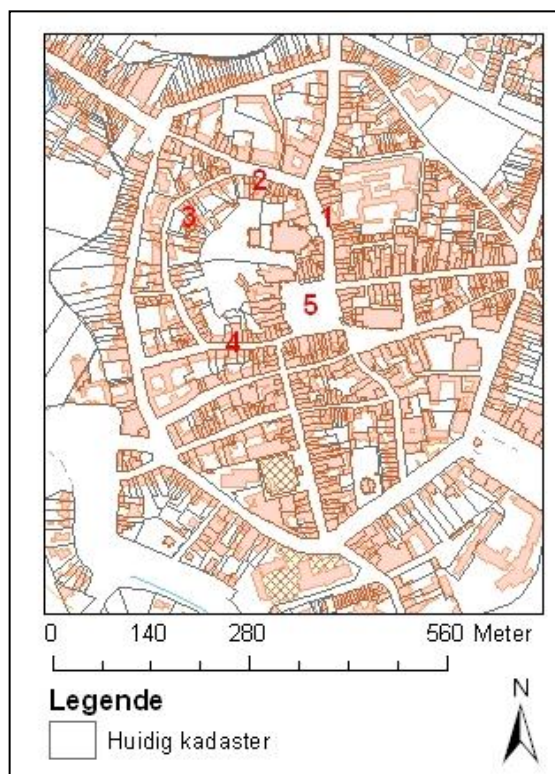
- Hoe verhouden de aanwezige archeologische sporen zich tot de natuurlijke omgeving? Is er sprake van veensubstraten in de ondergrond of betreft het eerder zandige geulgronden?
- Wat was de impact van subrecente bewoningsactiviteiten en bebouwing op het aanwezige archeologische erfgoed?
- Welke onderzoeksstappen (vervolgonderzoek) zijn noodzakelijk of aangewezen in het licht van de geplande werken? Welke methodologie wordt best gehanteerd en welke vraagstellingen dringen zich op? Welke analyses (en in welke hoeveelheden) zijn aangewezen?

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

De projectlocatie bevindt zich in het centrum van Veurne en wordt aan noordelijke zijde begrensd door de Pannestraat en aan zuidelijke zijde door het Sint-Walburgapark (fig. 1-2). Kadastraal is de projectlocatie gekend als perceel 305R (Gemeente Veurne, Afdeling Veurne 1, Sectie A).

1.4. HISTORISCHE OMKADERING

De invallen van de Noormannen in de 9de eeuw in onze streken ging gepaard met heel wat plunderingen en verwoestingen. Dit zette aan tot het bouwen van een serie versterkingen (*castella recens facta*) langs de Vlaamse en Zeeuwse kust¹. Ook in Veurne werd een burcht opgetrokken als vluchtplaats voor de lokale bevolking in tijden van onrust². Deze circulaire versterking had een omschreven diameter van om en bij 240m³, met rondom een gracht van 15m breed⁴. In de loop van de 11de eeuw werd binnen deze vluchtburcht een kleine ovale ringwalversterking aangelegd en nog een eeuw later diende de wal als kern voor de aanaarding van een motte⁵.

Figuur 3. Lokalisatie van de burcht

¹ DE MEULEMEESTER 1999, 369.

² LEHOUCK 2003, 6.

³ LEHOUCK 2003, 6.

⁴ DE MEULEMEESTER 1999, 375. Deze gracht werd later -eens de versterking zijn nut had verloren- opgevuld en herbestemd als wegennet.

⁵ DE MEULEMEESTER 1999, 392.

De constructie van deze burcht valt echter niet samen met het begin van Veurne als nederzetting. Op het moment dat men besliste deze versterking te bouwen, moet de plaats immers al belangrijk genoeg geweest zijn om deze onderneming aan te gaan. Daarnaast werd er reeds in 877 melding gemaakt van *Furnis* in de bronnen, wat ruime tijd voor de constructie van de burcht is⁶.

Het typische cirkelvormige grondplan van de burcht -gevormd door het tracé van de Noordstraat (1), Pannestraat (2), Zwarte Nonnestraat (3), Vleeshouwersstraat (4) en Grote Markt (5)- is tot op vandaag bewaard, zoals blijkt uit figuur 3. Van het kruisend stratenpatroon dat toegang gaf tot de burcht, zijn de westelijke en noordelijke toegangen nog respectievelijk bewaard met de Citerne- en Witte Kanunnikenstraat⁷. De overige twee toegangswegen waren te reconstrueren dankzij bouwhistorisch onderzoek, meer bepaald door middel van relictten op het kadasterplan en in de bestaande bebouwing⁸.

Figuur 4. Aanduiding van de projectlocatie op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778)

⁶ LANGEN 2002, s.p.

⁷ LEHOUCQ 2003, 6.

⁸ LEHOUCQ 2002, 65-66.

Figuur 5. Aanduiding van de projectlocatie op de Atlas der Buurtwegen (1841)

1.5. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Zoals gesteld in de bijzondere voorwaarden, bevindt het plangebied zich aan de zuidzijde van de Pannestraat, in het hart van de stad Veurne. Deze straat markeert de buitengrens van de vermoede gracht rond de vroegmiddeleeuwse ringwalburg. Het actuele Sint-Walburgapark, met middeleeuwse castrale motte, markeert het centrum van deze site.

Op basis van de gekende archeologische data wordt het nieuwbouwproject ten dele op de grachten van de vroegmiddeleeuwse ringwalburg gerealiseerd. De exacte contouren hiervan zijn echter niet gekend, waardoor niet precies is geweten wat de begrenzing van deze gracht is en wat de oeverzones zoal omvatten, zowel aan de buiten- als aan de binnenzijde.

2. METHODE

2.1. TECHNISCHE BEPALINGEN

De bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem 2012/505 geven ondermeer aan dat:

- Er wordt voorzien in de realisatie van één lange proefsleuf, haaks op de Pannestraat
- Het wenselijk kan zijn om deze sleuf plaatselijk breder te maken omwille van veiligheid en stabiliteit
- De afgraving gebeurt door een kraan op rupsbanden met tandeloze graafbak, met een minimale breedte van 2m. Deze graafwerken gebeuren onder de begeleiding van minstens één archeoloog, die de diepte van het archeologisch niveau aangeeft. Indien meerdere vlakken aangelegd dienen te worden, moeten alle grondsporen in het bovenliggende vlak volledig afgewerkt zijn.
- De sleuf laagsgewijs wordt verdiept tot het volledige profiel van gracht zichtbaar is

2.2. AANLEG EN DOCUMENTATIE VAN HET OPGRAVINGSVLAK

Voorafgaand aan het onderzoek werd, bij de sloop van het vorige gebouw, reeds een deel van de bovengrond weggegraven. De hoogte van het loopvlak lag bij aanvang op ca. 5,32m +TAW.

Centraal in het plangebied werd een proefsleuf met een lengte van 23m en een breedte van ca. 2m aan de basis aangelegd. Deze sleuf werd zowel horizontaal als verticaal gefaseerd aangelegd. Wat de horizontale aanleg betreft, werd de sleuf omwille van praktische redenen opgedeeld in 5 segmenten. Elk segment werd, omwille van veiligheids-en stabiliteitsredenen, getrapt aangelegd, waarbij de breedte bovenaan ca. 3,3m bedroeg. Wat de verticale aanleg betreft, werd het grondvlak gefaseerd afgegraven. Hierbij werd -opnieuw omwille van veiligheids- en stabiliteitsredenen- de diepte beperkt tot op ca. 2,5m onder het huidige loopniveau. De dieper gelegen stratigrafische pakketten werden met behulp van een gutsboor geregistreerd.

Aangezien de ondergrond van het terrein sterk verzadigd was met water, werd ervoor geopteerd om, in samenspraak met de bouwheer en de erfgoedconsulent, elk segment na de volledige registratie opnieuw te dichten, om de stabiliteit op het terrein zo goed mogelijk te kunnen waarborgen.

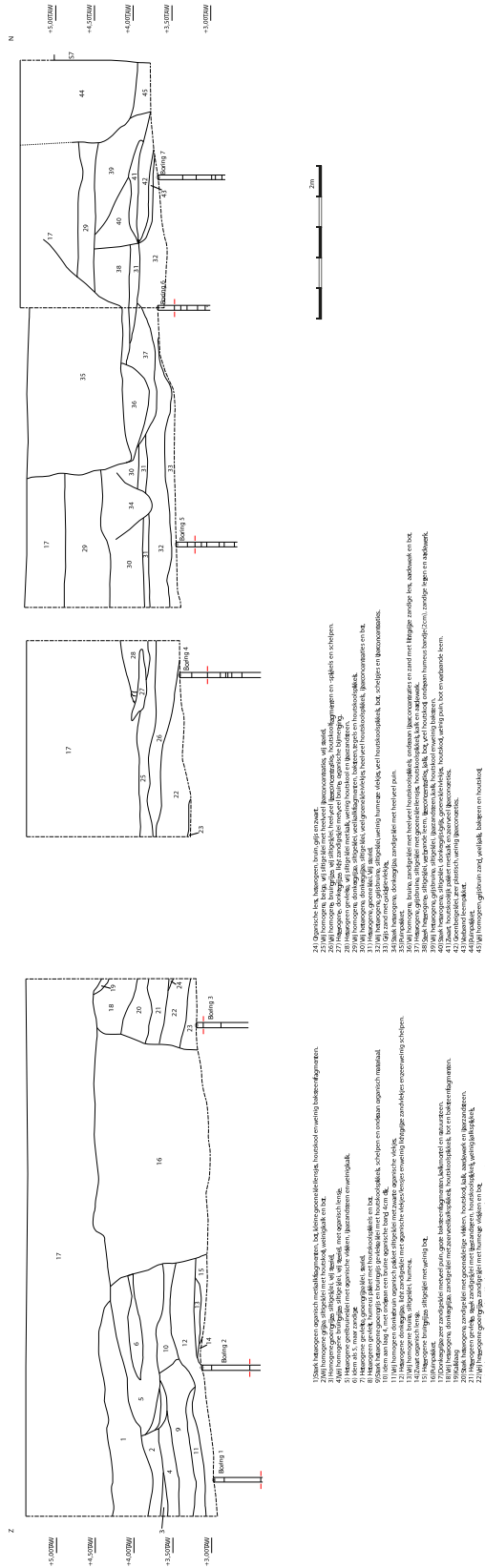
De sleuf, alsook de aangetroffen sporen, werden digitaal ingemeten met een RTS (*Robotic Total Station*), op basis van een digitaal meetsysteem, uitgezet door een landmeter-expert. De absolute hoogte werd genomen t.o.v. de Tweede Algemene Waterpassing (TAW). Alle aangetroffen bakstenen structuren werden volledig manueel opgekuist, gefotografeerd en gedetailleerd beschreven, met aandacht voor baksteenformaat, metselverband en kalkmortelgebruik. De aangetroffen restanten van een waterput werden, na de registratie in het grondvlak, gecoupeerd en afgewerkt conform de bijzondere voorwaarden.

Het volledige westprofiel werd opgekuist, gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en gedetailleerd beschreven. Het verdere verloop van dit profiel werd bekomen d.m.v. 7 boringen, die verspreid over de lengte van de sleuf werden uitgezet. De bovenkant van deze boringen werd digitaal ingemeten, zodat de boorgegevens probleemloos aan profiel 1 gekoppeld konden worden.

Het meest noordelijke deel van het terrein kon niet onderzocht worden omwille van praktische redenen m.b.t. grondverzet.

3. RESULTATEN

3.1. STRATIGRAFIE

Figuur 6. Het westprofiel van de aangelegde sleuf met aanduiding van de grens met de onverstoorde moederbodem (rood)

Het westprofiel was quasi volledig opgebouwd uit (post)midleeeuwse ophogingspakketten. Voor een gedetailleerde beschrijving van het profiel en de boorstaten wordt verwezen naar resp. bijlage 3 en 2.

Zowel in het noordelijke als in het zuidelijke deel van de sleuf kwam een grote kuil voor, waarvan de vulling bijna uitsluitend uit puin bestond. De kuil in het zuidelijk deel (Profiel 1/L16) had een breedte van 3,36m (bovenaan) en vertoonde vrij rechte wanden (fig. 7). Vermoedelijk had de kuil een vlakke bodem; de onderkant van de kuil werd echter niet bereikt. De kuil in het noordelijk deel (Profiel 1/L35) had een breedte van ca. 3,10m (bovenaan) en had een vlakke bodem op ca. 4,13m +TAW. De zuidelijke wand had een verticaal verloop; de noordelijke insteek liep onder een hoek van ca. 45°.

Figuur 7. De kuil met puinvulling in het zuidelijk deel van het profiel

Bovenaan in het profiel bevond er zich een dik pakket van ca. 1m, bestaande uit donkergrijze sterk zandige klei met veel puinfragmenten (Profiel 1/L17). De dikte van dit pakket toont aan dat de zuidelijke zone van het terrein sterk werd vergraven bij de laatste nivelleringsfase.

Uit de stratigrafische gegevens, die uit de boringen gehaald werden, kon de grens tussen de ophogingspakketten en de onverstoorde natuurlijke bodem afgeleid worden. Deze natuurlijke bodem bestond voornamelijk uit zand, waarin organische vlekjes en schelpspikkels en -fragmenten voorkwamen. De grens liep geleidelijk af in zuidelijke richting, van ca. 3,58m +TAW in het noorden (B7) tot ca. 2,95m +TAW in B3. In de meest zuidelijke boringen lag de grens op een iets dieper niveau: 2,34m +TAW in B1 en 2,50m +TAW in B2. Het onderste pakket in B1 t.e.m. B4 bestond uit humeuze tot sterk humeuze klei. In boring 3 en 4 kon dit pakket gelinkt worden aan Profiel 1/L23; het is niet duidelijk of het organisch pakket uit de twee meest zuidelijke boringen tot dezelfde laag behoorde. Dit kon immers niet gecontroleerd worden omwille van de grote verstoring door kuil Profiel 1/L16. Deze gegevens doen vermoeden dat er zich in het zuidelijke deel van het terrein een insteek van een gracht bevindt, waarvan het onderste deel zich ten zuiden van het projectgebied bevindt.

3.2. BAKSTENEN STRUCTUREN

Aan de noordelijke zijde van de sleuf werden enkele bakstenen structuren aangetroffen. Het betrof 3 bakstenen muursegmenten en een ondiepe waterput. Deze worden weergegeven op het grondplan (cfr. Bijlage 1).

Een cirkelvormige putstructuur, **S4**, was opgebouwd uit recuperatiemateriaal van rode en gele bakstenen van $7 \times 12 \times 7$ cm. De wand van de put had een dikte van 1 steen (ca. 24 cm). De binnendiameter van S4 bedroeg ca. 48 cm; de binnenzijde was afgewerkt met de kopse kant van de bakstenen. Tussen de bakstenen kon geen mortelspecie vastgesteld worden; mogelijk is deze uitgespoeld. Het bovenste bewaarde niveau bevond zich op 4,19 m +TAW. De maximaal bewaarde hoogte bedroeg 36 cm. Aan de onderzijde werd geen bodemafwerking aangetroffen, noch aanwijzingen dat deze zou uitgebroken zijn. De vulling van S4 bestond voornamelijk uit puin, vermoedelijk afkomstig van de afbraak van de put, vermengd met heterogeen bruingrijs zand. Waarschijnlijk betreft het hier de onderste restanten van een waterput, gelinkt aan de bewoning langs de Pannestraat.

Ten noordwesten van waterput S4 werden 2 muurfragmenten aangetroffen: S5 en S6. **S5** was een heel slordig gemetseld oost-west georiënteerd muurfragment, voornamelijk opgebouwd uit recuperatiemateriaal van zowel rode als gele bakstenen van $21,5 \times 10,5 \times 5$ cm en harde lichtgrijze kalkmortel. De maximale bewaarde hoogte bestond uit 3 steenlagen, met de bovenzijde op 4,29 m +TAW. Aan oostelijke zijde kon een uitsprong geregistreerd worden in noordelijke richting, met een breedte van 1 steen, die afgewerkt leek te zijn aan noordelijke zijde. Mogelijk is deze uitsprong te interpreteren als een kleine steunbeer. Aan westelijke zijde van deze steunbeer kon een bouwnaad waargenomen worden, die gedeeltelijk verder liep in S5; het kan echter niet uitgesloten worden dat dit te wijten was aan de slordige manier waarop S5 werd opgebouwd.

S6 bevond zich net ten zuiden van S5. Het betrof een slecht bewaard restant, bestaande uit 1 laag van 3 bakstenen, met afmetingen van $22 \times 10 \times 6$ cm. De bovenkant van S6 bevond zich op 4,21 m +TAW. S6 en S5 sloten niet op elkaar aan, waardoor kan aangenomen worden dat S6 werd uitgebroken voor de aanleg van S5 en bijgevolg als een oudere structuur kan beschouwd worden. Ten gevolge van de bewaringstoestand kon echter niet vastgesteld worden of S6 een restant betrof van een muur, dan wel van een vloerniveau.

Figuur 10. Bakstenen waterput S4

Figuur 11. Bakstenen structuren S5 (boven) en S6 (onder)

Figuur 12. Muur S7 in het noorden van de sleuf

Tegen de noordelijke grens van de sleuf werd **S7** aangetroffen, een oost-west georiënteerde muur. S7 had een dikte van 3 stenen, waarbij het hoogst bewaarde niveau zich op 5,01m +TAW bevond. De muur was opgetrokken met (oranje)rode en gele bakstenen van 26x13x5cm, in combinatie met recuperatiemateriaal en groene zandige kalkmortel. Er kon geen echt metselverband vastgesteld worden. In totaal waren 12 baksteenlagen bewaard (ca. 84cm), waarbij de onderzijde op een puinfundering rustte. Deze puinfundering had een dikte van 55cm,

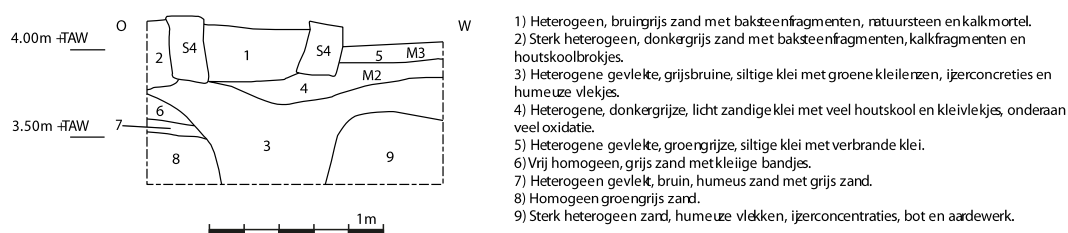

met de onderzijde op 3,62m +TAW. Deze muur kwam overeen met een bouwspoor, dat zichtbaar was in de zijgevel van de aanpalende woning aan westelijke zijde. Aan oostelijke zijde correspondeerde deze met de zuidelijke muur van een kelderruimte op het terrein, die reeds uitgegraven was. S7 liep m.a.w. door over de volledige breedte van het terrein. Aan noordelijke zijde van S7 kon een laag witte kalkverf geregistreerd worden, wat er op wijst dat zich hier ook een kelderruimte bevond. Van deze muur kon in het westprofiel zowel de aanleg sleuf (Profiel 1/L45) als de uitbraaksleuf (Profiel 1/L44) geregistreerd worden.

3.3. SPOREN

In het zuidelijk deel van de sleuf konden 3 kuilen in grondvlak geregistreerd worden. **S1** (4,09m +TAW) bevond zich tegen de zuidoostelijke hoek van de sleuf en had een heterogene beige kleivulling, met een minimale lengte van 95cm en een minimale breedte van 79cm. **S2** (2,94m +TAW) had een minimale lengte van 1,98m en een minimale breedte van 1,17m, met een heterogene, donkergrijze, licht zandige kleivulling (cfr. P1/L12). **S3** (2,94m +TAW) bestond uit een puinvulling, met minimale afmetingen van 1,68x0,97m, waarbij S3 S2 oversneed. Bij het verder uitgraven van het vlak werd echter duidelijk dat het enkel ophogingspakketten betrof.

In het dwarsprofiel dat werd aangelegd bij het couperen van structuur S4, kon onder deze structuur een kuil waargenomen worden met heel steile wanden. Het betrof een trechtervormige kuil met een vrij vlakke bodem, waarbij de breedte onderaan ca. 60cm bedroeg. De vulling van de kuil bestond uit heterogeen gevlekte, grijsbruine silteuze klei met groene vlekjes klei, Fe-concreties en humeuze vlekjes (fig. 13/L3). Deze werd afgedekt door een pakket donkergrijze, licht zandige klei, waarin veel houtskool voorkwam, met onderaan een concentratie van Fe-concretie (fig. 13/L4). Op deze laag werd put S4 aangelegd. S4 sneed hierbij door een pakket waarin veel verbrande klei aanwezig was (fig. 13/L5). De functie van deze kuil is moeilijk met zekerheid te bepalen. Mogelijk betrof het een voorloper van putstructuur S4, gezien de ligging en dimensies.

Figuur 13. Profiel 2, dwarsprofiel t.h.v. S4

3.4. AARDEWERK

Het aardewerk dat uit de pakketten gerecupereerd kon worden, kan algemeen gedateerd worden in de volle tot late middeleeuwen (cfr. Bijlage 3). Verschillende contexten (P1/L1, 30 en 44) dateerden in de 12de-13de eeuw; 1 context (P1/L38) in de volle 13de eeuw: hieruit kon een volledige kogelpot en een fragment protosteengoed gerecupereerd worden (fig. 8 en 9).

Net ten noorden van S5, op ca. 4,25m +TAW, werden 81 fragmenten aardewerk gerecupereerd, die te situeren zijn in het laatste kwart van de 13de eeuw – eerste kwart van de 14de eeuw. Het pakket waaruit deze verzameld werden, correspondeerde met P1/L38, waardoor de datering van het materiaal uit deze laag mogelijk kan verfijnd worden tot het laatste kwart van de 13de eeuw. Opmerkelijk was de vondst van enkele fragmenten volmiddeleeuws aardewerk met schelpverschraling, verspreid over het profiel. Deze zijn afkomstig van zgn. *chaudrons* of zoutwinningsketels⁹, die een vrij vierkante doorsnede vertonen (cfr. bijlage 4). Dergelijke typologische vormen zijn bekend van verschillende sites in Noord-Frankrijk en wijzen ook op zoutwinningsactiviteiten in de omgeving van Veurne.

Figuur 8 en 9. De kogelpot afkomstig uit P1/L38 (tekening: schaal 1/3).

⁹ Mondelinge communicatie Koen De Groote (OE).

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1. CONCLUSIES

Op 17 en 18 december 2012 werd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op het perceel van de Pannestraat nr. 14 te Veurne. Doel van het onderzoek was voornamelijk om na te gaan of er sporen van de gracht rond de middeleeuwse ringwalburg, die zich op het huidige Sint-Walburgapark bevond, bewaard waren op het terrein en hoe deze zich manifesteren.

In het zuidelijke deel van de sleuf werd waarschijnlijk een brede gracht aangesneden, met een insteek in zuidelijke richting. Mogelijk betrof het hier de noordelijke rand van de burchtgracht. In dit geval wijzen de verzamelde gegevens erop dat de burchtgracht een kleiner areaal omsloot dan oorspronkelijk werd aangenomen. Tot op heden werd immers aangenomen dat de gracht zich onder de straat bevond, meer naar het noorden toe.

Aan de noordelijke zijde van de sleuf -aan de zijde van de Pannestraat- werden enkele restanten aangetroffen van postmiddeleeuwse bewoning. Hier werden enkele muurfragmenten en een ondiepe bakstenen waterput aangesneden. Deze structuren werden echter grotendeels afgedekt door pakketten waaruit voornamelijk vol- en laatmiddeleeuws aardewerk kon gerecupereerd worden. Deze discordantie kan gelinkt worden aan de vaststelling dat het ophogingspakketten betrof. Er kan immers niet nagegaan worden waar de opgevoerde grond, waaruit het materiaal werd gerecupereerd, vandaan kwam.

Tenslotte kon in het westprofiel vastgesteld worden dat het zuidelijke deel van het terrein zwaar vergraven werd tijdens de laatste nivelleringsfase. Mogelijk is dit te linken aan de bouw van het bioscoopcomplex dat zich op het terrein bevond.

4.2. AANBEVELINGEN

Gezien de aard van de aangetroffen sporen en de registratie van de onderliggende stratigrafie wordt op het terrein geen vervolgonderzoek geadviseerd.

5. BIBLIOGRAFIE

BONCQUET T., PYPE P., GERMONPREZ D., DE GRUYSE J. & BEKE F. 2010, Archeologisch onderzoek Groene Wig – Vaubansite Veurne. Onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba.

BONCQUET T., DE GRUYSE J. 2011, Archeologisch vooronderzoek Koninklijk Atheneum (Veurne, prov. West-Vlaanderen). Onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba.

DE MEULEMEESTER J. 1999, Archeologie van de Middeleeuwen. In: Art J. 1999, *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel 4: archeologie*. Gent.

LANGEN I. 2002, *Onuitgegeven CAI-rapport Veurne*. S.I.

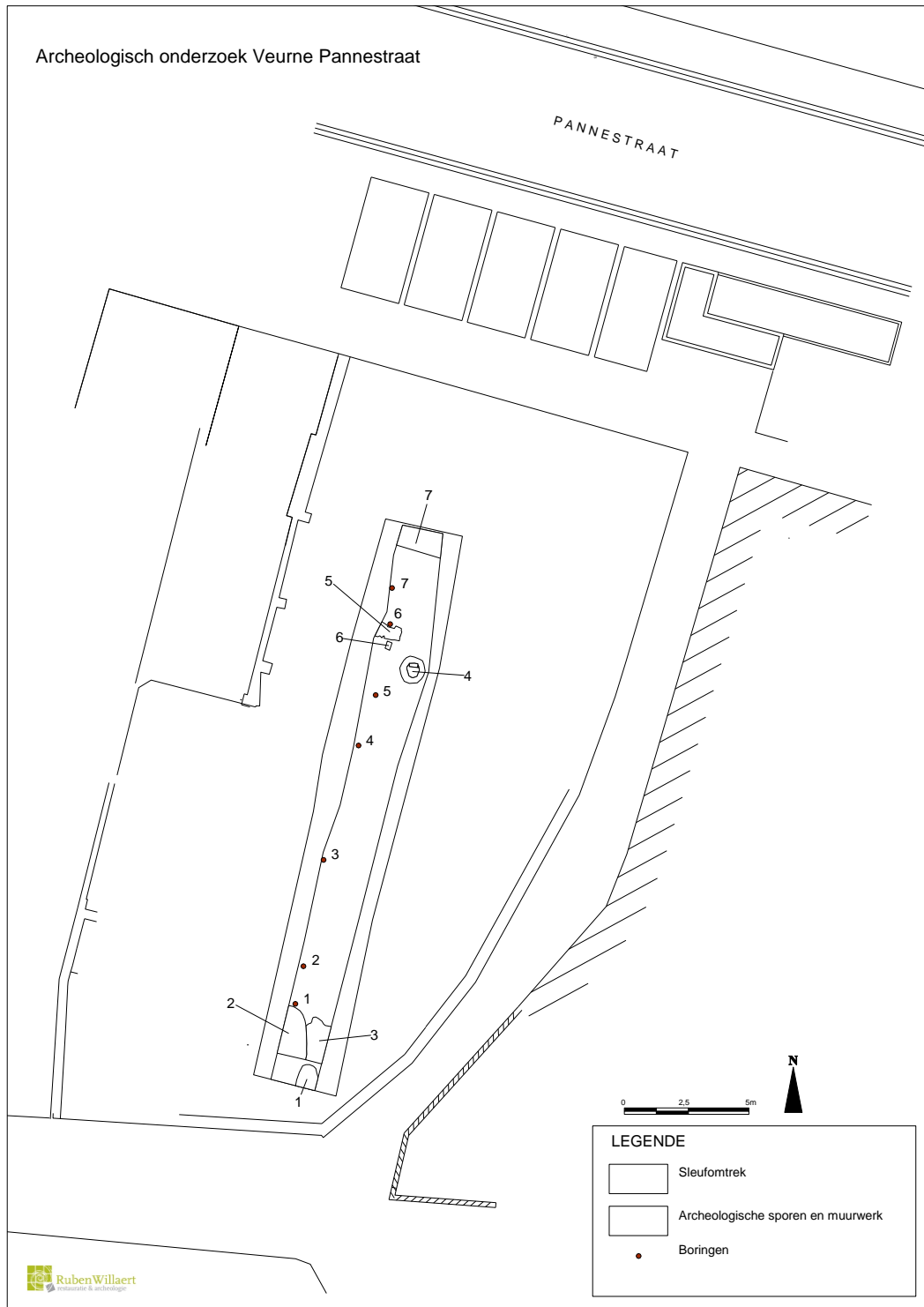
LEHOUCK A. 2002, Stadsarcheologisch onderzoek te Veurne: nieuwe inzichten in de ontwikkeling en de historische topografie van de middeleeuwse stad. In: *Archaeologia Mediaevalis* 25, 65-67.

LEHOUCK A. 2003, Ontstaan en groei van de stad Veurne: een archeo-topografische benadering. In: *Gidsenkring Westhoek Infoblad* 1, 1-19.

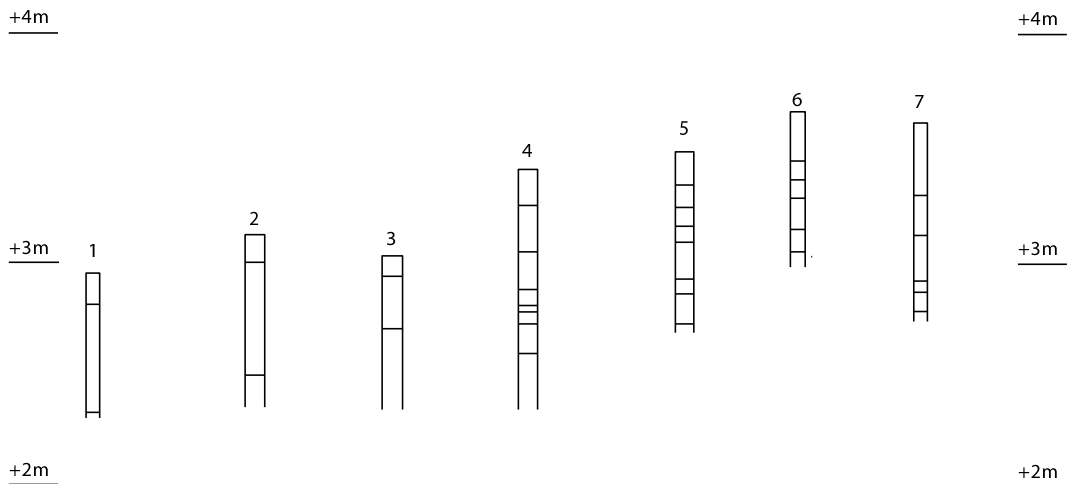
Routier J.-C. 2006, Céramiques médiévales des Xe et XIe siècles en Flandre et sur le littoral du Nord-Pas-de-Calais. In: V. HINCKER & P. HUSI (éds.): *La céramique du haut Moyen Age (Ve-Xe siècles) dans la nord-ouest de l'Europe. Bilan et perspectives dix ans après le colloque d'Outreau. Actes du Colloque de Caen 2004*, Condé-sur-Noireau, 2006, 267-286.

6. BIJLAGEN

6.1. BIJLAGE 1 – OPGRAVINGSPLAN

6.2. BIJLAGE 2 – BOORSTATEN

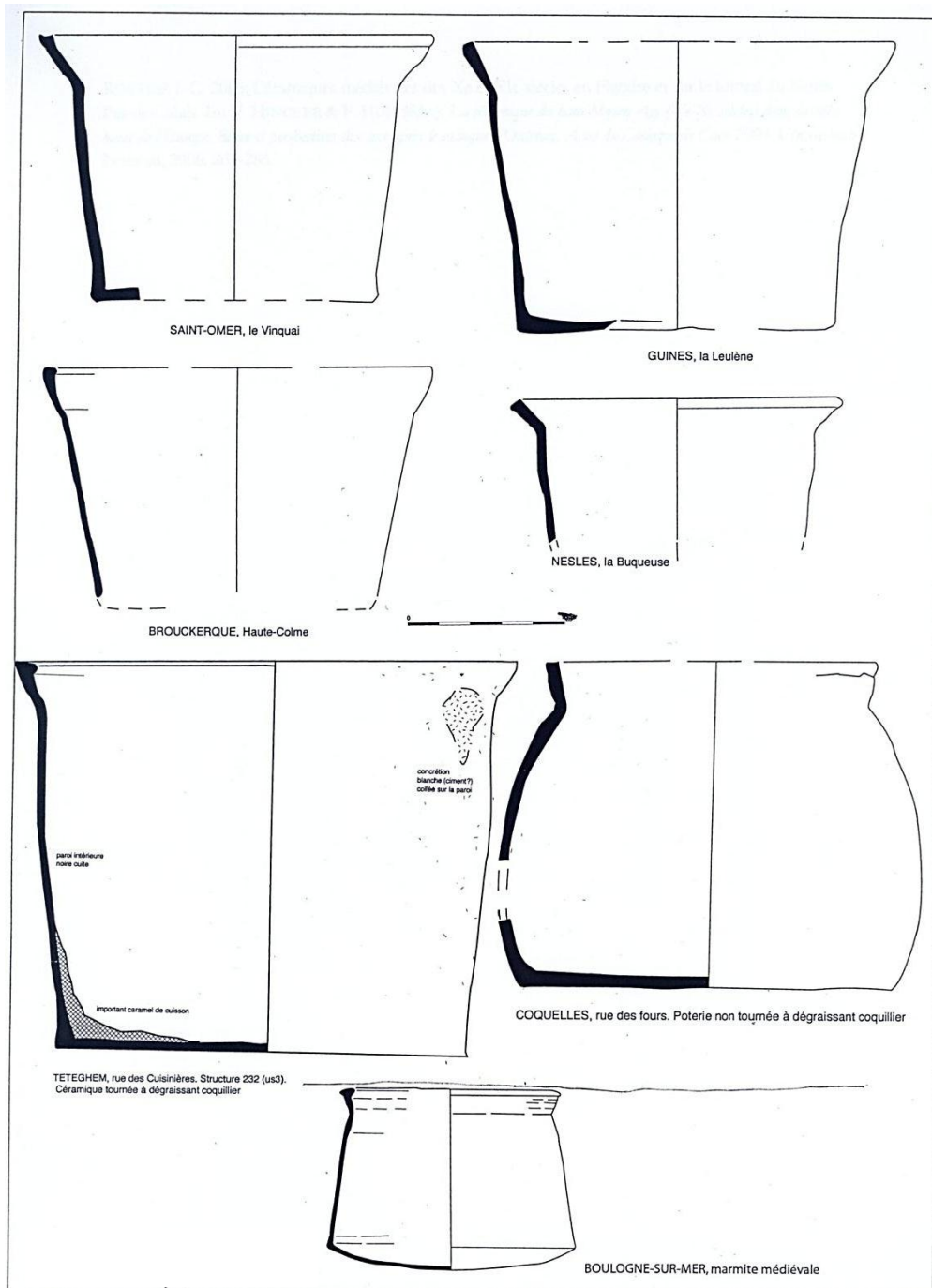

Boring	diepte	kleur	textuur	verwijzing	opmerking
1	0-14 14-62 62- BB90	homogeen groenbruin vrij heterogeen donkergrijs zwart homogeen grijs	lichtzandige klei sterk humeuze klei zand		
2	0-12 12-62 62- BB75	vrij homogeen donkerbruin vrij heterogeen donkergrijs zwart homogeen grijs	klei humeuze klei zand		
3	0-8 8-32 32- BB68	organisch pakket groengrijze bruin	zandige klei met kalkspikkels vrij organische, zandige klei		
4	0-14 14-35 35-52 52-58 58-60 60-65 65-78 78-105 105-	heterogeen grijs grijsbruin donkerbruin vrij heterogeen grijs heterogeen donkerbruin groengrijs	zand met organische fragmenten en weinig kalkspikkels sterk zandig met organische lensjes milimetergelaagdheid van organische bandjes met lichtgrijs zand humeuze, plastische klei zand met bruine organische vlekken en schelpspikkels klei met lichtgrijs zand zand met mangaanvlekjes en ijzerconcreties	Laag 22 Laag 23	
5	0-14 14-24 24-31 31-38 38-55 55-61 61-73 73- BB78	heterogeen bruin grijs beige grijs grijsbruin grijs bruin	licht zandige klei met heel veel HK zand met bruine kleivlekjes en schelpjes zand met schelpspikkels zand met schelpspikkels zandige klei groene kleivlekjes, licht organisch zand zand met organische vlekjes	Laag 33	licht gelaagd
6	0-22 22-31 31-38 38-52 52-61 61- BB67	heterogeen grijsbruin geel bruin centimetergelaagdheid grijs geel	kleilig zand met HK en kalk zand met schelpjes klei met mangaanspikkels en beige zandlaagjes zand en klei met organische bandjes zand met organische vlekken, kalkspikkels en schelpfragmenten zand		
7	0-32 32-41 41-61 61-66 66-74 BB78	heterogeen grijs heterogeen gevlekt grijs vrij homogeen grijsbeige blauwgrijze klei met veendetritus beige	zand, onderaan gelaagd humeus/klei zand met beige zandvlekken, organisch materiaal en kalk schelpfragmentjes en oxydatiebandjes zand met schelpfragmenten en mangaanvlekjes		

6.3. BIJLAGE 3 – AARDEWERKLIJST

N°	ME				PME	Opmerking	Datering
	SG	RED	OXI	≠			
P1-L38	1	25	4	29		1 volledige kogelpot, 1 protosteengoed	13e eeuw
SL1-S5	1	80		81		1 pan, 1 fr bijnasteengoed	13d-14a
P1-L12		2		2		chaudron	10-13 ^e eeuw
P1-L20		2		2			
P1-L36		9		9		kookpotje	12e-13e/14e eeuw
P1-L37		6		6		chaudron, panbodem	10e-13e eeuw
P1-L30		5		5			12e-13e eeuw
P1-L26		1		1			
P1-L22		2		2			
P1-L27		1		1			
P2-L9		1		1			
P1-L34		6		6			
P1-L4			1	1		Rijnlands roodbesch.	10e-12e eeuw
P1-L11		1		1			
P1-L2				0			
P1-L1		5		5			12e-13e eeuw
P1-L17		2	3	5	5		19e-20e eeuw
P1-L44		1		1		panrand	12e-13e eeuw
P1-L28		1		1		chaudron	10e-13e eeuw
P1-L16		8	6	14	1	hoogversierd, 1 vetvanger, 1 vuurklok	L13e-V14e eeuw
		Totaal		173			

6.4. BIJLAGE 4 – ZOUTWINNINGSKETELS

Bijlage 4. Verschillende voorbeelden van zoutwinningsketels met schelpengruisverschraling, schaal 1/4. (ROUTIER 2006)

6.5. BIJLAGE 5 - WESTPROFIEL